

Урбан, В. В. Ідэаграфія / В. В. Урбан // Культура Беларусі : энцыклапедыя. Т. 4. / рэдкал.: У. Ю. Аляксандраў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл. імя П.Броўкі, 2013. – С. 172 – 173.

ІДЭАГРАФІЯ (грэч. *idea* – паняцце + *graphō* – пішу), 1) від пісьма пры дапамозе не літар, што перадаюць пэўныя гукі, а ідэаграм (спецыяльных умоўных графічных знакаў (сімвалаў), за якімі ў пісьмовай практыцы былі замацаваны пэўныя паняцці аб'ектыўнай рэчаіснасці). У адрозненне ад піктаграфічных знакаў, якія мелі выгляд малюнкаў прадметаў, з'яў і рэчаў, даволі выразна перадавалі канкрэтны змест паведамлення і былі параўнальна лёгкімі для разумення, ідэаграмы – больш умоўныя і абстрактныя знакі. Ідэаграфічнае пісьмо яшчэ задоўга да нашай эры было ва ўжытку розных народаў Пярэдняй Азіі і Блізкага Усходу. Разнавіднасцю І. з'яўляецца іерагліфічнае пісьмо. Сімвалічныя знакі (іерогліфы) гэтага пісьма абазначалі не толькі паняцці, але і асобныя словы і склады і мелі даволі простую будову. Тэксты, напісаныя іерогліфамі, свабодна чыталі егіпцяне, асірыйцы, шумеры і іншыя народы, хоць размаўлялі яны на розных мовах. Да ідэаграфічных пісьмовых сістэм адносяцца старажытная егіпецкая пісьменнасць, шумерскі клінапіс, сучаснае кітайскае і японскае пісьмо. Прыкладам складанай І. лічыцца кітайскае пісьмо, у графічнай сістэме якога налічваецца каля 60 000 іерогліфаў. Кітайскія іерогліфы ляглі ў аснову сучаснай японскай і карэйскай пісьменнасці. З цягам часу развіццё і ўдасканаленне пісьма прывяло да таго, што ідэаграфічныя сімвалы сталі абазначаць не асобныя паняцці, а толькі склады ў структуры слова, што паступова прывяло да вынаходніцтва літар. Такім чынам адбыўся пераход ад ідэаграфічнага да фанаграфічнага пісьма. Рэшткі ідэаграфічнага пісьма захаваліся і ў нашыя дні. Ідэаграфічнымі паводле паходжання з'яўляюцца лічбы, разнастайныя матэматычныя знакі, знакі прыпынку, апостраф, дэфіс. Гэтыя ідэаграфічныя знакі шырока выкарыстоўваюцца ў сучасных пісьмовых мовах (у тым ліку і ў беларускай). 2) тэорыя і практыка ўкладання *ідэаграфічных слоўнікаў* (слоўнікаў, у якіх словы размерчаваны па тэматычных групам, аб'яднаных на аснове агульнасці пэўных паняццяў, ідэй, прадметаў).

Літ.: Бурак Л.І. Сучасная беларуская мова. Мінск, 1974; Павленко Н.А. История письма. 2 изд. Минск, 1987.